



пентръ

# МИШЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 34.

Luni, 19. August

1846.

## ЪН ФРАГМЕНТ.

(Дикейере.)

Дъпъ Йорест ла а. 1643 аѣ зрмат Ситеон Стефан Поп дела Българад. Ачеста пентръ къ аѣ примит кондигиале диетеи дела а. 1577, сокотеск зпнѣ къ аѣ фост реформат, сѣѣ варем зпнѣ къ реформациѣ дн кредингъ. Чи сѣнт, карѣи зик къ ачеле кондигиѣ пѣмаѣ дн префачере де сѣлѣ лѣѣ примит, темъндъсѣ къ де пѣ сѣ ва фѣдърничѣ але примѣ, маѣ таре сѣ вор гонѣ ромънѣи, шѣ маѣ тѣлѣи сѣ вор фаче реформациѣ, прекът саѣ фѣкѣт ла Хауег, Хѣпидоара, Гѣа, Фѣлгъраш, песте каре локъри пѣмаѣ сѣнгър сѣпериндентѣл поръичѣ. Лаѣ пѣтѣт дн-фрика шѣ пѣлада католичѣлор, днѣтре карѣи фѣнд къ токма ка ромънѣи пѣдѣѣ, тѣлѣи шѣаѣ пѣръсѣт лѣѣѣ, шѣ чеѣ пѣдѣни, карѣи аѣ маѣ рѣтмас статорничѣ, пѣ пѣтеѣ сѣ айѣв пѣчѣ епископѣи, пѣчѣ преодѣ; де сѣ шѣ афла вревн преот, пѣ кѣтеза а зѣвѣла дн реверендѣ. Ситеон Стефан ачеста дн а. 1653 аѣ довѣндѣт дела Георгие Ракоѣи чел тѣ-пър днѣтърѣе привѣлециѣлор челор маѣ пѣинте date. Диегеза ромънѣскѣ дн Ардѣл сѣвт ачест мѣтрополѣт кѣприндѣ висерѣчеле де лѣѣѣ гречѣскѣ дн комѣтатърѣле Българадѣлѣи (Albensis Transilvaniae) Краснеѣ,

Солнокѣлѣи дн мѣжлок, Добѣжчѣи, Кѣлѣжѣлѣи (Colosiensis), Тързиѣи, шѣ а четѣдѣи де валтѣ (Küköb), шѣ дн дистриѣктърѣле Кѣоарѣлѣи, Бѣрсиѣи (Bacensis), шѣ а Бѣстриѣиѣи, шѣ дн тоѣе сказнеле сѣкѣещѣи шѣ сѣсещѣи, афарѣ де висерѣчѣле Алѣтърѣлор, шѣ де треѣ протопопѣатърѣи дн дѣра Олтѣлѣи, (ac tribus Terrae Fogarasiensis senioratibus exceptis), знде пѣчѣи о пѣтере маѣ тѣлѣт авѣ архѣереѣл ромънѣскѣ, фѣрѣ пѣмаѣ кѣт дѣ дн гѣдѣвѣа епископѣл зпгърескѣ. Венѣтѣл архѣереѣлѣи ромънѣскѣ маѣ вѣртос аѣ фост ачела, къ дела преодѣи зиселор локъри дн тот анѣл пѣтѣ сѣ поѣтѣскѣ кѣте зп фѣорѣп. Архѣереѣл ромънѣскѣ дн тот анѣл тревѣа сѣ деѣ принѣлѣи Ардѣлѣлѣи вѣр саѣ дажде: 32 де пѣѣ де самър, шѣ 4 де рѣс. Веѣи деспре ачестѣ маѣ пре ларг кондигиале де Георгие Ракоѣи дн Българад дн 10. Октомвѣре ла а. 1643 дн конфѣр-мѣчѣлѣи лѣи Йорест спре днѣере date. Ситеон Стефан мѣтрополѣтѣл аѣ тѣрѣт сѣѣ кѣтрѣ сѣфршѣтѣ анѣлѣи 1657, сѣѣ ла а. 1658.

Дъпъ Стефан аѣ зрмат Йосафат, кареле пѣдѣн аѣ пѣсторѣт, де време че дн анѣл 1759 аѣ фост мѣтрополѣт Сава ал Шѣла Бранковѣиѣ Вестемѣлѣл (саѣ зѣс аша, пентръ-къ аѣ фост дела Вестем). Аче-

ста дп а. 1659 дела принцъл Академис Бар-  
чаи аѣ къпѣтат зп привилециѣ, ка преоциѣ  
ромѣнещи съ фие скѣтици де тоате дажде-  
ле. Ла а. 1663 дела Михаѣл Анафѣ ѣарѣши  
аѣ добѣндит алѣл, ка преоциѣ ниѣ дп вѣн  
съ де зѣчѣиалѣ. Дп а. 1673 тот дела  
Михаѣл Анафѣ ѣарѣши аѣ къпѣтат зп при-  
вилециѣ, прин каре преоциѣ съ скѣтеск де  
зѣчѣиалѣ дп тоате авериле лор. Тот дп-  
трѣ ачѣстѣ трѣвѣ ла а. 1676 ѣарѣши аѣ  
добѣндит зп привилециѣ. Ла а. 1675 дѣпѣ  
векѣл овѣчеѣс аѣ цѣнт ла мѣтрополие зп  
совор маре. Шпѣ зѣк къ дп ачел ан ар  
фѣ цѣнт доаѣ совоаре. Дптрѣ зп артикол  
де але совоарелор ачестора съ порѣнче-  
ще преоциѣлор: ка съ се лесе де лимѣа сло-  
венѣскѣ, шѣ съ се невоѣаскѣ а цѣнѣсѣжн-  
та лѣтѣргѣе, шѣ челемалте слѣжѣе вѣсерѣ-  
чешѣ ромѣнеще.

Ачѣ пѣциѣтел не вом кѣрма матерѣа  
ачѣста, шѣ вом черѣа казѣеле лѣпѣдерѣѣ  
лимѣеѣ словенешѣ дп вѣсерѣчѣе ромѣне.  
Протестанциѣ сокотѣѣ, кѣткъ ромѣниѣ пѣ-  
маѣ пентрѣ простѣетатѣ чѣ маре пѣшѣ  
лапѣдѣ лѣцѣѣ, шѣ пѣ примеск релѣциѣниле  
лор. Сперѣѣ (пѣдѣжѣсиѣѣ) дарѣ, къ де  
съ вор четѣ ромѣниѣлор дп вѣсерѣчѣ кѣрѣ-  
ле челе протестанте дп лимѣа маѣчѣѣ, аша,  
ка съ поатѣ кѣлѣѣе дп еле адеѣвѣрѣл, шѣ  
дѣлѣѣѣда, къ вѣпѣ сѣмѣ съ вор да дп пар-  
тѣ лор. Сѣѣ де съ ва вѣрѣж тереоашѣ  
дп кѣрѣдѣе, каре ле дпделег ромѣниѣ, а-  
кѣт зпа, акѣт алта догѣтѣ; аѣ пѣ вор вѣга  
еѣ дп сѣмѣ ачѣ дпшѣкѣмѣаре, аѣ карѣѣ вор  
шѣ вѣга, се вор дѣда къ еле, шѣ зпѣ се  
вор аплеѣа маѣ кѣрѣнд, ѣарѣ алѣѣ крес.  
кѣнд шѣ дпвѣтрѣниѣд къ ачеле, пѣмаѣ а-  
тѣнчѣ съ вор лѣа не сѣмѣ, кѣнд вор ве-  
дѣ къ съ дпдепѣртатѣ къ тотѣл дела лѣ-

дѣ стрѣмошѣскѣ, шѣ съ дпскѣмѣварѣ дп  
адеѣвѣрадѣ шѣ кѣрадѣ протестанциѣ, кѣнд  
аноѣ вор рѣтѣжѣ статорѣниѣ, шѣ пѣ вор  
зѣмѣа маѣ тѣлѣт ка съ се свѣрѣголѣскѣ дп  
ачеле дпкѣрѣкѣтѣрѣ. Ачестѣ тоате се ве-  
деѣ протестанциѣлор къ пѣтинѣѣ, шѣ пѣмаѣ  
зпа ле маѣ ста дп кале, адеѣкъ ачѣеѣа, къ  
ромѣниѣ прин вѣсерѣчѣ пѣ дптрѣвѣциѣндаѣ кѣрѣдѣ  
ромѣнещи, чѣ де челе словенешѣ; дп каре  
дпзѣдар с'ар фѣ вѣрѣжт догѣмеле протес-  
танциѣлор, пентрѣ къ пѣ лѣр фѣ дпделес.  
Дпгѣдѣѣ дарѣ окѣрѣжѣрѣѣ де атѣнчѣ, съ се  
лепѣде афарѣ ачѣ лимѣѣ тоартѣ де пре-  
тѣтѣндеѣа дп вѣсерѣчѣ, шѣ съ се ваѣе чѣ  
ромѣнѣскѣ. Съ тѣпѣрѣрѣ кѣрѣдѣ ромѣнещи  
къ сѣтѣжѣнѣѣ дела реформациѣ дппрѣтѣ-  
татѣ, шѣ ѣатѣ къ съ афларѣ ромѣниѣ къ  
кѣрѣдѣ, шѣ къ лимѣѣ ромѣнѣскѣ дп вѣсе-  
рѣчѣ! Шѣ ачѣста мѣ съ веде а фѣ фост чѣ  
маѣ де кѣпѣтенѣе казѣѣ, де протестанциѣ  
дптрѣ атѣта пѣртѣнеѣ лимѣеѣ ромѣнещи.  
Орѣ кѣт вом кѣѣѣета, лѣзѣдат съ фие стѣ-  
пѣжѣл черѣѣрѣлор, къ саѣ щѣре одатѣ дп-  
тре ромѣнѣ ачел овѣчеѣѣ, тѣкар де шѣ къ  
аша тѣхѣе; къ алтѣмѣнтрѣлѣ Дѣтѣнеѣѣѣ дѣе,  
пѣлѣ кѣнд ар маѣ фѣ цѣнт. Дпсъ тотѣшѣ  
пѣ саѣ пѣтѣт де тот зѣмѣлѣе, кѣчѣ атѣтѣ  
рѣдѣчѣниѣ апѣкасъ, кѣт чѣл че пѣ цѣѣа ва-  
рем кѣт де кѣт сѣрѣовѣ зѣса лимѣѣ, пѣлѣ  
цѣнеѣ ом де трѣвѣ шѣ дпвѣѣдат. Д'авѣа  
сѣнт епѣскопѣл Петрѣ Павел Аарон саѣ  
пѣтѣт къ тотѣл стѣрѣнѣ. Дѣспре лѣкрѣл  
ачѣста аша ворѣеѣе Dimitrie Baïda de  
Шошѣеѣѣ дп картѣ че съ пѣмѣеѣе „Кѣ-  
вѣлтѣрѣ“ ла фоеа 20: „Лимѣа рѣсаскѣ, ка-  
рѣ пѣмаѣ пѣѣниѣ шѣ дпнтре преоциѣ шѣ маѣ  
алес ачѣеѣа, карѣѣ аѣ фост рѣшѣ де пѣтѣ, о-  
щѣѣа: ѣарѣ порѣдѣл токѣа пѣ, шѣ дп карѣ  
тоатѣ слѣжѣа дѣтѣнеѣеѣаскѣ съ фѣчѣ ла

ромъни, нѣмаі дѣпъ че саѣ дѣтемеіат ті-  
пографіа дін Блаж прин Влѣдікѣл Петрѣ  
Павел Аарон саѣ скос де тотѣл дін вісе-  
рікѣ; дарѣ тотѣші ачеіа, каріі дѣвѣдѣсѣ  
кам рѣѣ сѣрвѣде фѣрѣ де а дѣделече,  
адесе орі нѣмаі ка съ се арѣте дѣвѣдѣці,  
кѣпта сѣрвѣде ші рѣѣ, ші пентрѣ ачеа  
нѣ фѣрѣ вѣтѣмарѣ, ші смінтѣла челор  
че шіа рѣсѣде; дін карѣ прічінѣ епіско-  
пѣл Dionisie Новаковічі Бѣдѣлѣл, кареле  
аѣ фост дѣтѣѣ епіскоп дѣпъ dezinare,  
віінд аічі ші авзінд кѣм кѣпта де рѣѣ, ші  
доарѣ дѣпротіва крѣдіндіі кѣ аспрїме о-  
прѣ ка съ нѣ кѣпте дѣ вісерікѣ сѣрвѣ-  
де зікѣнд: „„Нѣмі кѣпта, кѣ тѣ ті кѣп-  
та, еѣ ті крепа,““ адекѣ кѣпта рѣѣ фѣрѣ  
дѣделечере, сѣѣ доарѣ дѣ дѣделес про-  
тївнїк: прекѣм фак зпїі врѣнд а се арѣта,  
кѣ сѣнт дѣвѣдѣці, кѣпте грѣчѣде; ші  
фїінд кѣ нѣ дѣделег лімба, токма дѣпро-  
тїва крѣдіндіі зік: „агіос, атеос“ дѣ лок  
де „агіос, о теос.“ каре кѣвѣнт дѣсемѣѣ-  
зѣ ом тѣгѣдѣиторіѣ де Dzeѣ; ші дѣ лок  
де „іскїрос“ зік „сісірос.“ О! че маре не-  
ферічїре аѣ фост ачеа пентрѣ нѣтѣл ро-  
тѣпеске ші кѣт де пѣдїні аѣ пѣтѣт а сѣ  
дѣвѣдѣ ші а сѣ дешѣпта спре евлавїе?  
авѣта кѣ тоатѣ слѣжѣва сѣ фаче ротѣвѣ-  
де дѣкѣ дѣ тѣлте локрї пѣдїн спореск  
дѣ крѣдіндѣ ші дѣ евлавїе; дар атѣчї?“

Сѣ не дѣтоарчет ла Сава. Дѣспре  
дѣпѣлѣ сѣ зіче: кѣткѣ пентрѣ крѣдіндѣ  
ар фї пѣдїт тѣлте неказрї. дѣкѣ ші вѣ-  
тѣі маї пре зрѣт ші тоарте; кѣ сѣперїн-  
тѣдѣнтѣл де атѣчї Міхаї Тофео, вѣзѣнд  
кѣ Браковічі е статорнїк дѣ леде, аѣ рѣ-  
дїкат непасте асѣпрѣ. Дін порѣпка прїн-  
дѣлѣ Міхаї Анафї ла апїі 1679 ші 1680  
сѣ дїнѣрѣ доаѣ совоаре. Дѣ чел де пре

зрѣт аѣ пѣртат презїдїѣл протопопѣл ші  
предїкаторѣл реформадїлор Іоан Вереш-  
мартї, шезѣнд ла тѣсѣ ка жѣдекѣторіѣ  
ші сѣперїтѣдѣнтѣл пѣрѣшѣл. Сѣ аскѣл-  
тарѣ пѣреле лѣї Браковічі шїл афларѣ  
віноват, дѣ осѣндїрѣ, дѣ ліпсірѣ де епі-  
скопїе, дѣ арѣкарѣ дѣ темпїдѣ ші маї  
не зрѣт дѣпъ че аѣ архїпѣсторїт 21 де  
апї, і саѣ тѣїат капѣл ла Іачї дѣ комїта-  
тѣл Тѣрзії.

Ла а. 1687 аѣ зрѣмат дѣ дерегѣторїа  
мітрополїчѣскѣ Варлаам, кареле дѣтрѣ а-  
чест ап аѣ тіпѣрїт часлоаве ші літѣргїї.  
Еѣ дѣсѣші чел че скрїѣ лексіконѣл аче-  
ста дѣкѣ ам зп молїтѣвелнїк дін а. 1689,  
дѣ акѣрѣвіа фрѣнте сѣ афлѣ дѣсѣтѣнат кѣ  
саѣ тіпѣрїт сѣвт Міхаї Анафї реѣеле Ар-  
дѣлѣлѣ, ші Домпѣл пѣрділор дѣрїї вѣгѣ-  
реці, ші спѣлѣл сѣкѣїлор дѣ мітрополїа  
Бѣлградѣлѣ. Дѣ прекѣвѣнтарѣ кѣрдїі а-  
честе кѣвїнте сѣ афлѣ: „Прѣ о сѣїндїтѣл  
ші дѣ Хс. лѣмінатѣл Варлаам, архїепіско-  
пѣл ші мітрополїтѣл сѣїнтѣї мітрополїеї  
а Бѣлградѣлѣ, ал Вадѣлѣ, ал Сїлвашѣлѣ,  
ал Фѣгѣрашѣлѣ ші ал Марамѣрѣшѣлѣ,  
ші ал епіскопїлор дін дѣбра вѣгѣрѣѣскѣ.“  
Дѣсѣфрѣшїтѣл префациї сѣ афлѣ іскѣлїт:  
„Попа Іоан дін Вїндї М. N.“ Сѣ маї афлѣ  
ла міне о карте дін а. 1683 тіпѣрїтѣ дѣ  
четатѣ Сасшевеш, ашїждѣрѣ дѣ зілеле  
лѣї Анафї Міхаї прїндѣлѣ Ардѣлѣлѣ. Нѣ-  
тѣлеле еї есте: „Сїкрїѣл де азр.“ Ачѣста  
карте ті сѣ веде дѣ кѣтѣва кѣ стїл рефор-  
матїческ а фї скрїсѣ. Дѣ фрѣнтѣ кѣрдїї  
сѣ фаче прекѣвѣнтаре кѣтрѣ Міхаї Анафї,  
карѣ кѣ ачестѣ кѣвїнте сѣ сѣзрѣшѣде:  
„Слѣдї маї тічї ші аплекадї аї Мѣрїеї  
тале (адекѣ аї прїндѣлѣї) Пона Іоан дін  
Вїндї кѣ тодї протопопїї ші кѣ тот со-

воръл ромънілор дін Ардѣл.“ Din zica прекувѣнтаре съ поате лѣа сама: 1) кѣм къ Анаѣ Міхаї пѣлъ ла ачест ан аѣ овѣдѣит Ардѣла дн 23 де ані; 2) кѣм къ типографіа ромънѣскъ пре ачѣ време, адекъ кам дн прецѣрѣла анѣлѣ 1683 саѣ днтродѣс дн Ардѣл;\*) а 3) кѣмкъ ачест сѣкрѣѣ есте пѣрга чѣ дн тѣѣ а типографіеі поменіте. Днтрѣ нѣце днсъмѣрї де тѣла лѣ Варлаам дн анѣл 1690, дн 26. Іѣліе скрїсе се аѣлѣ, кѣмкъ дѣнсел аѣ кѣмпѣрат шї аѣ зѣлоцїт нѣце пѣмѣнѣтѣрї, шї фѣнаѣтѣрї, каре лѣѣ дат съ фїе де монїе мїтрополїеі.

Гоанеле ромънілор шї але клерѣлѣ дн тимѣрїле ачестѣ нѣ маї авѣѣ марѣїнї. Съ зїче къ лі саѣ опрїт шї постѣрїле нѣ маї дн прїчина ачееа, ка съ лїсѣ шѣрѣгѣ овїчѣїрїле леѣїї, каре гїндѣѣ днпротївїторїї а фї сѣмѣнда статорїаїеї дн лѣѣе. Съ орѣндѣїрѣ вїсїтаторї (черкѣторї), шї іскоаде, карїї съ черче де амѣрѣнтѣла шї не кѣрмат: оаре ромънїї дн тимѣрїле постѣрїлор дїнѣсъ аз ва де опрїре. Пентрѣ ачееа вїедїї ромънї фѣрѣѣѣ днтрѣ оамѣ де пост, шї днтрѣамѣ де фѣрѣнт, шї кѣнд вїнѣѣ вїсїтаторїї, ле арѣтаѣ оала чѣ кѣ фѣрѣнт. Сѣперїтendentѣла кѣнд воеа прешедѣ (prezidѣ) ла совор. Архїереѣлѣ нѣ ера словод нїмїк а фаче фѣрѣ де шїрѣ сѣперїтendentѣлѣ. Пре зп сѣперїтendent подагрїст дн портаѣ протопонїї ше зѣнд пре сказн ла совор. Новїлїї ромънї пѣлъ че ераѣ дн ачѣстѣ леѣе нѣ пѣтѣѣ днкъне нїчї ла о дїрегѣторїе. Преодїї ераѣ днсърѣїнаѣї кѣ тѣлѣ дѣрї, шї

слѣжѣе domneїї, днкъ доарѣ къ маї тѣлѣ де кѣт плевїї (продїї), пентрѣ къ, пре кѣм вѣзѣрѣм маї сѣс, пре еї дн дїнѣѣ де вїпѣ, къ ромънѣл е аша де прост, кът нѣ поате кѣпрїнде вѣпѣтатѣ леѣїї калвїнеїї. Domnїї дѣпѣ пѣчѣре лѣпѣдаѣ пре преодїї дн сат, шї дела вїсерїкѣ а).

Днтрѣ ачееа пѣла а. 1696. Міхаїл Анаѣ чѣл тѣпѣр лѣсѣндѣсъ де Domnie, Ардѣла аѣ кѣзѣт сѣнт стѣпѣнїрѣ кѣсїї Австрїаѣе, анѣме алѣ Леополд I. днпѣратѣл Романїлор, шї реѣеле Ѣлгарїеї; шї аша фѣ скоасѣ дѣбра дн жѣгѣл тѣрѣлор, дн каре Бѣда, сказнѣл реѣїлор аї Ѣлгарїеї 145. де ані шї 16 зїле, къ о парте маре а Ѣлгарїеї аѣ ѣемѣт. Че саѣ днтѣмплат ромънілор де ачї дн коло, ве зї ла арїкѣлѣл: Кѣпрїнсѣла днтѣмплѣрїлор але ромънілор дн Трансїлванїа дн прївїнда лелїѣїнеї греко-католїче. Де ачї пентрѣ некѣла матерїеї трѣчї ла: сїмволѣ епїскопїеї греко-знїте; апої ла статѣла де аѣтѣзї ал дїедезїї греко-знїте дн Трансїлванїа; дѣчї ла сѣпїплїка ромънілор дн Ардѣл. Де ачї дѣте ла овѣлѣдѣїрѣ вїсерїчїї греко не знїте Арделенеїї. Нѣ ва стрїка, дѣкѣ дѣпѣ ачестѣ веї пѣшї днтрѣ четїре шї ла хїерархїа ромънілор дн Дачїа. Шї кѣ ачестѣ днї веї кѣшїга чевашї кѣношїндѣ деспре лѣкрѣрїле релїїопаре ромънеїї але Трансїлванїеї, шї дн кѣтѣла шї але провїндїїлор днвѣчїнате.

Архїереїї знїдїї шї не знїдїї дн монархїа Австрїеї карїї аѣ маї фост в.

\*) Dörp nșmaї c'aș renoir, kŕi dntrodŕs aș fost dn Ardeal sŕnt Rakodї. Ped.

a) Sam. Klain M. s. Historicum T. IV. sub titulo: „Istorie vıserıcheasŕ a epıscopıeї romŕneїї dn Ardeal.“

кѣпринсва дѣтѣмплѣриѣм греко-като-  
лическѣ; шѣ овѣдѣнѣ вѣсеричѣи греко не знѣте  
Арделенесѣи.

Архімагѣ. Попа чѣл маѣ маре ал  
Мацілор шчл.

**Че есте варваріа?**

(Джкѣіере.)

Сѣ лѣсѣм трѣпѣриѣ шѣ кабинетеле,  
монастіриѣ шѣ собѣрѣле, сѣ не погорѣм  
пѣцип ла віаца шѣ ла токмелеле чѣвіле  
дѣи веакѣриѣ варваре.

Класеле маѣ дѣсемпате шѣ маѣ вѣ-  
тѣтѣре ла окѣ дѣ віаца соціалѣ шѣ чѣвілѣ  
аѣ фост шѣ маѣ де тѣлѣт маѣ сѣлѣт шѣ ас-  
тѣзѣ: повѣліи (міренѣ саѣ вѣсеричесѣи) саѣ  
сѣвѣтѣдѣи, апої орѣшенѣи саѣ четѣдѣенѣи \*) шѣ  
дѣрпанѣи. Нѣ есте локѣл ачѣ а ітра дѣ  
історіа шѣ дѣ десѣфшѣрареа ачестор  
класе, маѣ вѣртос дѣлѣ че дѣ історіа про-  
пріетѣдѣи дѣдѣсѣ тот дѣ ачѣастѣ фѣіе дѣ  
чѣпѣнд дела Нр. 19 а. к., се кѣприндеа  
ѣрешкѣм шѣ ачѣеаш; дѣчѣ не рестрѣнѣем  
пѣмаѣ ла веакѣриѣ де мѣжлок, саѣ аша  
пѣмѣте варваре.

Дѣлѣ кѣтрѣпѣреа імперѣлѣи роман  
дѣ статѣриѣ дѣтемеіете де попѣрѣле  
варваре пропріетатеа де пѣмѣлѣт ера саѣ  
аллодіалѣ, кѣм се пѣмѣіа дела вѣ веак  
дѣкѣче, кареа ера недермѣрѣтѣ; саѣФѣв-  
далѣ, адѣкѣ тот че авѣам стѣпѣнѣіам саѣ  
деадрѣнтѣл сѣлѣт протѣкѣдѣа алтора маѣ  
пѣтернѣчѣи де кѣт пої, саѣ кѣар шѣ дѣрѣіт  
дела ачѣіа, саѣ шѣ маѣ тѣлѣт дѣкѣт ачѣаста,  
кѣчѣ адѣкѣ тѣлѣдѣи пропріетарѣ аллодіалѣ

дѣшѣ дѣкѣіа пропріетатеа ка feudum (Le-  
hen) алтѣі domnitoris маѣ пѣтернѣк пѣ-  
mindedse не сѣне васалѣл ачѣелѣіа, саѣ de  
Фрѣка алтор рѣпѣиторѣ, саѣ токма шѣ de  
Фрѣка ачѣелѣіа ла каре се сѣпѣнеа, ка пѣ  
кѣтѣва тѣлѣне поїтѣлѣне сѣї аѣвче кѣ сѣла  
шѣ de тот ачѣеа пропріетате, не кареа, сѣ-  
пѣindedse де вѣлѣвоіе оар пѣтѣ стѣпѣнѣи сѣлѣт  
ѣрѣкѣте kondiții din neam дѣ neam. Фѣв-  
далѣістѣл шѣ васалѣістѣл саѣ пѣскѣт шѣ саѣ  
крѣскѣт дѣ сѣлѣл попѣрѣлор дѣрѣмане, аѣ  
шѣ o datѣ фѣрѣте веке, іар трѣтѣриѣ лор  
фѣсерѣ дѣ тѣлѣте прѣвіонѣе кѣтпѣлѣте не-  
трѣ Езропа дѣтреагѣ. Фѣвдалѣістѣл спорѣ  
де о парте пѣтѣрѣл класелор де пропріе-  
тарѣ, де алѣта а сѣпѣшѣлор лѣпсѣдѣи де орѣ  
каре пропріетате; пѣрѣдѣи десѣпѣрѣдѣиторѣ не  
веакѣрѣіаіnte се трасерѣ дѣтре аша пѣ-  
мѣдѣиі nobiles, ingenui, liberti et servi.  
Новѣлімеа (арістократіа) се тѣлѣдѣи дѣ тѣте  
дѣрѣіле несте тѣсѣрѣ, атѣт дѣ пѣтереа  
мерѣтелор персоналѣ орѣ пѣрѣнѣдѣенѣи, кѣт  
шѣ прѣп вогѣдѣи шѣ ранѣрѣі кѣшѣігате ла  
кѣртеа domnitorilor, дѣ сѣфѣршѣіт прѣп  
пѣлѣдѣареа васалѣлор сѣпѣшѣі ла чѣі марѣ  
дѣ ранѣрѣі де новѣлігате, ла каре тѣте се  
adaose шѣ преодѣімеа сокотѣтѣ ачѣі пѣ ка  
мінѣстрѣ алтѣі Хрѣітос ла алтарѣі, чѣі ка  
арістократѣ дѣмпрезѣлѣ кѣ тоці кѣлѣгѣрѣі шѣ  
кѣ аша пѣмѣдѣиі кѣлѣгѣрѣі кавалерѣі арѣмадѣи,  
кѣм аѣ фост темпларѣіі, Іоанѣдѣиі, кавалерѣі  
непѣдѣенѣи ш. а. Тѣтѣт ачѣеа тѣлѣдѣіме де  
новѣліме дѣ ачѣеле тімпѣрѣі лѣпсѣіте фѣрѣте  
de bani шѣ de індѣстрѣіе лѣкомѣнд кѣ тот  
de адѣнсѣл дѣлѣ ѣреш каре пропріетате,  
афла, кѣ чѣеа маѣ сѣігѣрѣ есте пѣмѣлѣтѣл,  
аша окѣпа саѣ прѣмѣіа ка васалѣі дѣіпѣтѣрѣі  
маѣ марѣ шѣ маѣ мѣчѣі, дѣ каре апої сѣпѣ-  
неа шѣіе шѣі не лѣкѣіторѣіі дѣрпанѣи. Кѣ кѣ-

\*) Дела четате, прѣкѣм Bürger дела Burg.

пвл ачеста пълдъндсе о класе де омені до алте пърді дін ей, дпсць нічі де кѣм пе чеелалтъ възъ дп сервітѣте ші дп зрціе. тоді, нічі де кѣм пе міліоне. Чіне пѣ Ар ої фост преа де доріт, ка дптре повіліі пропріетарі ші дптре цѣраніі ровіді крѣде, къ токма дп цѣрїле астьзі аша съ се дптемеіе о алтъ класъ міжлочіе, кѣлтивате одініоръ адікъ дпкъ пайнте де адікъ чеа а четъданімор кареа къ дпчетѣ Хрістос патриодіі свѣжгарь пе патриодіі, тѣл съ міжлочіаскъ ші апропіереа ші чітіаскъ пе Ізлівс Чесар ші пе Тачіт. Чесар зіче кѣрат: „In Gallia plebs fere servorum loco habetur; acemenea шѣртѣ дпмпѣкарѣа челор дѣвъ ші съ пѣстреже лібертатеа пентрѣ тоді; ачѣаста дпсць пѣ рісеск амъдоі де цѣрмані. Іар дѣпъ Хс. с'аѣ дптъмплат де кѣт фѣрте тѣрзіѣ ші сервітѣтеа патриотікъ се дпгрошѣ ші маі атвочі дпкъ пѣ дп тѣте цѣрїле. таре. Дп леціме лѣі Карол М. Capitul. III. 811 се чітеск ачѣстеа: „Сѣрачіі реклампъ къ сълт деспоіаді де а лор пропріетате, ші ачѣаста о стрігъ де о потрївъ асѣпра епіскопімор, ші архімандрїцімор ші а адвокадімор лор ші асѣпра графімор ші а сѣташімор лор.“ Дар деспоіереа де пропріетѣді п'аѣ фост чеа дін зрѣтъ треаптъ а сервітѣдіі, чі маі зрмарѣ ші алтеле, кѣм вом ведѣ маі дп жос.

Кѣ тѣте ачѣстеа цѣрманіі, а кѣрор патріе астьзі е сѣмпнатъ тѣтъ къ четъді фрѣмосе, се ладѣ къ еі къ четъденімеа лор (Bürgerthum) аз пѣстрат лібертатеа пентрѣ Европа; алдіі іаръш зік, къ тоді кѣді аѣ кѣзѣт ла пемді ші ла а. маі тѣрзіѣ дп ровіе, іовѣдіе, сервітѣте, славіе, аѣ фост саѣ пѣмаі стрїні прїшї дп рѣсѣвоіе ші тѣрѣді дп патріе, саѣ ші пѣдїн пѣмѣптені, дар осъндіді пентрѣ врео крїміналітате. Дпсць ачѣастъ асерчѣне а зпор історічі е ліпсітъ атѣт де логікъ, кѣт ші де адеверінде історіче. Тоді іовадіі аѣ фост саѣ прїшї саѣ крїміналі? Дпсць еі фѣкѣрѣ дп тѣте статѣрїле пе міліонеле іар повілімеа лѣмаі пе шїіле; дѣчі кѣм ар пѣтѣ зіче чїнева къ мїнте сѣпѣтѣсъ, къ міліонеле де цѣрані ші четъцені каріі ворвѣск тот о лімѣъ къ арістократіа спр. п. дп Цѣрманіа, Полоніа, Рѣсіа ш. а. фѣсерѣ ла дпчѣпѣт тот крїміналі, влѣстѣмаді, вреднічі де перзаре ші аша репезіді дп сервітѣте? Да, пѣ се пѣте нега, къ спр. п. дп Італіа, Спаніа, Галліа, Дачіа, Панпоніа неатѣрїле стрѣіне венінд прѣсте антїчіі провінчіалі одатъ сѣпѣшї аї Ромей, дї свѣжгарь каре кѣм ле плѣкъ, коло маі греѣ, ічі маі вшор, дѣсерѣ ші Пата дпферѣтѣре а лѣміі антїче аѣ фост ші а Асіей пѣпъ астьзі есте склавїа де касѣ. Фостаѣ склавїа ла грѣчі ші ла романі маі аспрѣ де кѣт іовѣдіа Европей дп веакѣрїле варваре, дїспѣтео алдіі, но тот че авѣта дпсѣмна есте, къ іовѣдіа еі патѣ маі неагрѣ де кѣт склавїа антїчімор. Антїчімор грѣчі ші романі пѣ леаѣ веніт дп кап а фаче пе о парте а падіей лор серѣв ліпсітъ де тѣте дрепѣтѣрїле оменїді; пѣсте ачѣаста антїчіі пѣ ера фїі аї евангеліей, каре сокотім къ кѣмпѣнеце мѣлт дп опініа пѣстрѣ а тѣтѣрор, десвіновѣдїнд пе чеіа дп кѣтва ші осъндінд пе крѣщїніі прїетїні аї сервітѣдіі фѣрте греѣ. Каре аѣ фост сѣртеа іовадімор дп веакѣрїле варваре? Іатѣ рѣспѣвѣсл дѣпъ кондеїзл влѣі таре скрїіторїс. Сѣртеа че- лѣі кѣзѣт ла іовѣдіе ера трїстѣ ші пе-

тѣпгѣатъ. Юваціа нѣ ера прѣвѣт ка ом, ка персѣпъ, чѣ нѣмаі ка зп лѣкръ нѣнсѣфледѣт саѣ ка вѣтъ. Ел ера дп пропрѣтатеа педертѣрѣт а домпѣлѣ сѣѣ, каре авѣ шѣ дрептѣл асѣпра вѣдеі шѣ а морѣі лѣі, дп капрѣд, саѣ пентрѣ чеа маі мѣкъ вѣпъ дп педепсѣа крѣчеп. Тот че кѣщѣга юваціа ера ал домпѣлѣ сѣѣ, каре дѣ лѣса нѣмаі атѣта кѣ кѣт сѣшѣ пѣтъ траде вѣаца. Челе маі греле шѣ маі зрѣте тревѣ ера сілѣдѣ тот юваціі але сѣвършѣ, фѣръ чеа маі нѣдѣпъ рѣсплатъ. Юваціі нѣ авѣ нѣчѣ дрептѣрѣ де фаміліе, чѣ прѣпчѣі лор ера тодѣ пропрѣтате а домпѣлор; іар кѣсѣторіа лор нѣ ера прѣп кѣпѣпѣ шѣ вѣпекѣвѣнтатъ де преот, чѣ юваціі тревѣеа сѣ се дппревѣне трѣпѣде дп порѣкѣ кѣ чѣне воіеа пропрѣтарѣл шѣ дпкъ дп тѣлте пѣрѣдѣ кѣ кондѣіе ка попѣіе челе дп тѣі ла зпѣре сѣ се дѣе пентрѣ пропрѣтарѣ; де ачѣ кѣсѣторіа ювацілор нѣ се нѣмѣа дп леѣдѣ matrimonium, чѣ нѣмаі concubernium. Асеменеа склѣвѣ се нѣтѣ вѣнде саѣ кѣмпѣра, скѣмѣа саѣ дѣрѣі дѣпъ плак, орѣ кѣ грѣмада, орѣ зпѣі кѣте зпѣі, маі тот деазпа дппревѣпъ кѣ пѣшѣнтѣл пе каре се афла (glebae adscripti). Іар пентрѣ ка шѣ дп челе дп афаръ сѣ фѣе кѣпоскѣтъ зпѣліреа лор, тревѣеа сѣ пѣрте хаіпъ апѣмѣт пентрѣ склѣвѣ, шѣ сѣ зѣмѣле кѣ пѣрѣл тѣпс, (асѣзѣі токма де а 'ндѣрателе). Дакъ врезп юваціѣ рѣѣ тратат шѣ десперат вреа сѣ фѣгъ, орѣ знде ажпѣдеа, тот склѣв рѣшѣнѣ, саѣ кѣ дп зрѣмареа дпвоіелѣі пропрѣтарѣлор ера регрѣміс ла ватра де знде фѣзѣсе; кѣар шѣ четѣдѣлор се порѣпчѣа а да афаръ пе юваціі шѣ склѣвѣі пропрѣтарѣлор, ва шѣ еле дп чепѣрѣ ашѣ кѣщѣга склѣвѣі кѣ мѣіле. Чее

маі тѣлт? сѣптеле локѣрѣі, епѣскопѣіле, вѣсерѣчеле шѣ монастѣрѣіле прѣмѣа пропрѣтѣдѣі де пѣшѣнт кѣ атѣт маі гресе, кѣ кѣт се дѣне де еле маі тѣлѣі склѣвѣі. Чее маі зрѣтѣ вѣжѣкѣрѣ че се нѣтѣ фаче сѣптеі евангелѣі. Дпсѣфршѣт чѣне воіеде а дѣі маі тѣлте деспре склѣвѣа ювѣдеаскѣ дп веакѣрѣіле варваре, сѣ чѣтѣаскѣ дптре амтеле: Ioachim Botgiesserus de statu servorum; Möser „osnabruckische Geschichte;“ Hüllmann Geschichte des Ursprungs der Staende in Deutschland 1806. Ачест дп зрѣтѣ скрѣіторѣіѣ рекѣпѣде, кѣ сѣртеа цѣранѣлор дп Церманѣа кѣ нѣмѣк нѣаѣ фост маі вѣпъ, де кѣт а челеі маі зрѣсіте класе де ѣменѣі дп India, нѣмѣтѣ Парѣа. Роттѣк дп історѣа са сѣвѣжѣгареа шѣ кѣлкареа дп пѣчѣре а челеі маі марѣ пѣрѣдѣ дп паѣіе о нѣмѣде крѣмѣ, шѣ аратъ, кѣ нѣ чеі сѣвѣжѣгаѣі, чѣ маі вѣртѣс сѣвѣжѣторѣіі ар фѣі тревѣіт сѣ се рѣшѣнезе де кѣцет шѣі де фаптеле шѣі тіране. Ноі ла ачестеа адаѣдем, кѣ есте патъ тѣлт маі зрѣтѣ а дпшѣпѣде ла сервѣтѣте кѣар пе сѣпцеле сѣѣ, декѣт а цеме дп сервѣтѣтеа зпѣр стрѣпѣі.

Дѣпъ челе нѣпъ ачѣ дѣдѣсе нѣ пе вош мѣра, дакѣ вош афла шѣ атѣта дп історѣе, кѣ зпеле попѣре девѣсіерѣ атѣт де сѣвѣжѣгате дпкът нѣмеле лор ажпсесе сінопѣм кѣ склѣв, серв, ров, юваціѣ. Де ачесте попѣрѣ аѣ фост маі тѣлте. Тѣчем де веакѣрѣіле антѣкрѣщѣіне, дптрѣ каре Спарта сѣвѣжѣгѣнд четатеа Helos фѣкѣ пе тодѣ лѣкѣіторѣіі еі сервѣ карѣіі апоі се нѣтѣрѣ хелодѣі; тѣчем кѣ ла гречѣі чѣілалдѣі „трак“ дпсѣмѣа серв; асеменеа ла romanі алѣелѣіѣ дпфѣрѣкошателе нѣтѣрѣі де davus et geta се традѣчеа тот кѣ сер-

vus, iar germani къ лотрѣ, хог де знде Tacitus Germania Cap. 46 „latrocinantes germani.“ Дн веакъриле маї дін коче слав саѣ склав ачест пзте атѣт де лѣдѣт прин свѣжѣгъри стрѣине лѣ сепнификація де серв саѣ ров; кѣчи адикъ дедѣкѣши славїи пѣтеле кѣт вор врѣ дела слава (gloria), dar nemđii пѣ воеск а щї nimik де ачеаста, чи еї Sklav шї] Sklaverei о традѣк кѣ servitus Knechtschaft рѣзимѣндѣсе атѣт пе дн-векїта датїнѣ, кѣт шї пе дестѣле зрме исторїче, дїнтре каре пої скотем пѣмаї зпа шї де преїнвѣдатѣл скрїиторїѣ слав I. Шафарїк чїтатѣ дела Леон днделептѣл\*). Дпсѣ маї тот аша се дптъшплѣ шї кѣ пѣтеле roman дн брекѣте веакъри. Барварїи карїи свѣжѣга провїндїїле romane ера фїреде, ка съ деспреудїаскѣ пе провїндїалї; дечї пѣ е вреза че преа стрѣин, дакѣ апѣте дн Цара ромѣнеаскѣ се афлѣ шї хрїсо̀ве дптрѣ каре се ворвешѣе де вѣнзареа кѣтѣрор фамїлїи шї де апѣсареа лор дн старе де „рѣтѣнїе“ адикѣ де їовѣдїе. Се vede кѣ дѣпѣ дптродѣчереа лим-вей словене дн канделарїи славїи дпкѣ шї рѣсѣзна асѣпра пѣтелѣи ромѣнеск спре тѣпгѣїере пентрѣ хѣла че сѣферїа еї дела алдїї: де ачї шї Roma ла еї се скїмосї дн „Рѣт.“ Дптрѣачеа атѣт славїи кѣт

\*) Ачеаа свѣзѣ аша: Sclavos... expugnabant Romani, cum pastorum more vitam transegerunt, qui antequam Istrum transirent, sub jugum romanae ditionis colla submittebant... Unde e propria regione ultra Danubium huc tractatae et quodammodo servitutem amplecti coactae nemini alli libentius servire volebant quam suis: melius enim arbitrabantur, a principibus gentis suae atteri et opprimi, quam romanis parere subjicique legibus.

шї ромѣнїи пот фї тѣпгѣедї дн пѣнтѣ. ачеста кѣ ачеаа, кѣ пата склавїей нїчї кѣ с-пїкѣтѣрѣ п'аѣ зѣкѣт маї таре асѣпра лор де кѣт асѣпра алтор пеатѣри шї тѣтѣ осе-вїреа е маї тѣлт дн веакъри. Апої аѣ пѣ шї дпсѣш пѣтїреа де крецїїн фѣ degradатѣ кѣ тотѣл? крест' аїїн (крецїїн) ла славїи дпкѣ дїн тїмѣвїрїле тѣтарїлор шї пѣпѣ астѣзї дн сеампѣ — chlar — kerl, Bauer ла немдї адикѣ омѣд' цѣрап сїмплѣ. Попорѣл Колдес де каре скрїе исторїкѣл Iordanes аѣ дат ла magiari пѣтїре де koldus — калїк, чершїторїѣ. Сарматїи, зп нопор фѣрте ренѣмїт ла Ammianus Марчеллїнѣсе осевеск дн sarmatae liberi et sarmatae servi. Тѣрчїи пѣмеск пе тодї лотрїи „касак.“ Nordamerikanii п'аѣ кѣвѣнт маї деспреудїиторїѣ декѣт пѣтїреа де „spaniol.“ Сѣрвїї трек свїт пѣтїре де „грек“ пѣмаї пе сѣѣр-парїи, пегѣцеторашї? Че съ зїчем де тѣс-калї, карїи пѣпѣ дн зїоа де астѣзї пе пар-теа чеа маї таре а падїей лор пе лѣкѣїто-рїи дѣрапї дї пѣмеск „ровї“ ба еї фак дп-тре domu саѣ воїерїѣ шї дптре ом де рѣнд саѣ ров осевїре атѣт де таре, дпкѣт ровїи саѣ їовадїи треѣе съ пѣрте вѣрѣї спре а фї кѣпоскѣдї, iar зпїї термїнї дн вор-вїре се дптреѣе кѣ тотѣл осевїт пентрѣ воїарї шї пентрѣ ровї; спр. п. пѣ е дестѣл кѣ рѣсѣл зїче де воїерїѣл сѣѣ: аре вѣзѣтатс а dormi, се дндѣрѣ а тѣпка, а веа ш. а., чи песте ачеаста „тѣпкатѣл“ шї „вевтѣл“ ла domnї дл сепнификѣ кѣ „Пот хїват“ шї „ковхїт“, iar ла ровї кѣ „спат“ шї „гест“, токма прекѣт осевеск немдїї essen шї fressen, trinken шї saufen ла ѣменї шї ла вїте.

Г. Барїд.